

SOSYAL BİLİMLERDE
ARAŞTIRMA
YÖNTEMLERİ

**NİCEL, NİTEL VE KARMA
TASARIMLAR İÇİN BİR REHBER**

EDİTÖRLER

PROF. DR. ŞEBNEM YÜCEL

PROF. DR. RECEP YÜCEL

DÜZENLENMİŞ 2. BASKI

EĞİTİM
yayınevi

SOSYAL BİLİMLERDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

NİCEL, NİTEL VE KARMA TASARIMLAR İÇİN BİR REHBER

Editörler: Prof. Dr. Şebnem Yücel, Prof. Dr. Recep Yücel

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Kübra Konca Nam

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 76780

ISBN: 978-605-7557-38-4

1. Baskı, Aralık 2018

Düzenlenmiş 2. Baskı, Eylül 2024

Baskı Cilt: Dijital Baskı Merkezi

İvedikköy Mh. 1492. Cd. No:39/8 Yenimahalle /ANKARA

Matbaa Sertifika No: 70810

Kütüphane Kimlik Kartı

SOSYAL BİLİMLERDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

NİCEL, NİTEL VE KARMA TASARIMLAR İÇİN BİR REHBER

Editörler: Prof. Dr. Şebnem Yücel, Prof. Dr. Recep Yücel

XII+508 s., 195x240 mm

Kaynakça var, izin yok.

ISBN: 978-605-7557-38-4

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mechanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM
yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42, 0 332 502 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

Sevgili öğrencilerimize ithaf olunur...

İÇİNDEKİLER

KISIM 1. ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNE GİRİŞ

BÖLÜM 1. ARAŞTIRMANIN TEMELLERİ BİLİM, BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE BİLİMSEL YÖNTEM

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Doç. Dr. Şerife GÜZEL

1. TEMEL KAVRAMLAR.....	1
1.1. Bilim (Science).....	1
1.2. Bilgi (Knowledge).....	3
1.3. Bilimsel Bilgi.....	3
1.4. Bilimin Özellikleri.....	4
1.5. Bilimin İşlevleri.....	4
1.6. Bilimsel Yöntem (Scientific Method).....	5
1.7. Bilimsel Araştırma.....	6
1.8. Bilimsel Yasa.....	6
1.9. Bilim Felsefesi.....	6
2. BİLİMSEL YÖNTEM SÜRECİ.....	6
2.1. Gözlem.....	6
2.2. Deney.....	7
2.3. Ölçme.....	7
2.4. Kuramsal Süreç.....	7
3. POZİTİVİST BİLİM ANLAYIŞI.....	7
4. POZİTİVİST ÖTESİ (YORUMLAYICI) BİLİM YAKLAŞIMI.....	9
5. SOSYAL BİLİMLERDE BİLİMSEL BİLGİ.....	9
6. SOSYAL BİLİMLERDEKİ TEMEL ARAŞTIRMA DESENLERİ.....	10
6.1. Nitel Araştırma Desenleri.....	11
6.2. Nicel Araştırma Desenleri.....	11
6.3. Karma Araştırma Desenleri.....	11
KAYNAKÇA.....	12

BÖLÜM 2. BİLİMSEL ARAŞTIRMADA TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Melek YAĞCI ÖZEN

1. BİLİMSEL ARAŞTIRMADA TEMEL KAVRAMLAR.....	13
1.1. Amaç.....	13
1.2. Yöntem (Metot).....	14
1.3. Bilimsel Kural.....	14
1.4. Bilimsel Kanun (Yasa).....	14
1.5. Teori (Kuram).....	15
1.6. Varsayım.....	15
1.7. Hipotez (Denence).....	15
1.8. Sınırlılıklar.....	16
1.9. Olay.....	17
1.10. Kavram.....	17
1.11. Değişken.....	17
1.12. Tümevarım ve Tümdengelim.....	18
1.13. Model.....	19
1.13.1. Araştırma Modeli.....	19
1.14. Analiz.....	20
KAYNAKÇA.....	20

BÖLÜM 3. ARAŞTIRMA YAKLAŞIMLARININ SEÇİMİ

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Seda UYAR

1. BENİMSENEN YÖNTEM BAKIMINDAN.....	21
1.1. Pozitivizm.....	21
1.2. Pozitivist Ötesi.....	22
1.3. Fenomoloji.....	22
2. BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNDE TEMEL DÖNÜŞÜMLER.....	23
2.1. Pozitivist Paradigma.....	23
2.2. Pozitivizm Ötesi Paradigma.....	24
3. SOSYAL BİLİMLERDE PARADİGMATİK DÖNÜŞÜM.....	25
4. KULLANILAN ARAŞTIRMA YÖNTEMİNE GÖRE SINIFLANDIRMA.....	26
4.1. Deneysel Araştırmalar.....	26
4.2. Anket Araştırmaları.....	27
4.3. Örnek Olay Çalışması.....	27
5. KAPSADIKLARI SÜREYE GÖRE SINIFLANDIRMA.....	28
5.1. Anlık Araştırmalar.....	28
5.2. Süreli Araştırmalar.....	29
6. AMAÇLARINA GÖRE SINIFLANDIRMA.....	29
6.1. Keşfedici (Exploratory) Araştırmalar.....	29
6.2. Tanımlayıcı / Betimleyici Araştırmalar.....	30
6.3. Sebep-Sonuç (Experimental Designs) Araştırmaları.....	30
KAYNAKÇA.....	31

BÖLÜM 4. ARAŞTIRMA ETİĞİ

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Seda UYAR, Doç. Dr. Şerife GÜZEL

1. ETİK KAVRAMI VE KAPSAMI.....	33
2. BİLİM ETİĞİ.....	34
2.1. Bilim Etiğinde Temel İlkeler.....	34
3. İNSAN KATILIMCILARLA/ DENEKLERLE İLGİLİ ETİK KURALLAR.....	36
4. BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİNE AYKIRI EYLEMLER.....	37
4.1. Araştırma Etiği (Araştırma ve Yazma Evresi).....	37
4.1.1. Özensiz Araştırma (Sloppy Research).....	37
4.1.2. İntihal/Aşıma (Plagiarism).....	37
4.1.3. Sahtecilik, Çarpıtma veya Aldatmaca (Falsification).....	38
4.1.4. Uydurmacılık (Fabrication).....	38
4.1.5. İnsan ve Hayvan Hakları.....	38
4.2. Yayın Etiği (Raporlaştırma ve Yayımlamak Evresi) ..	39
4.2.1. Yayın Yineleme (Duplication).....	39
4.2.2. Dilimleme (Salami Science – Least Publishable Units).....	39
4.2.3. Yazarlık Hakları.....	39
4.2.3.1. Yazarlar Listesi.....	39
4.2.3.2. Yazarlık Sıralaması.....	40
KAYNAKÇA.....	41

KISIM 2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM

BÖLÜM 2.1. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Prof. Dr. Selma ALTINDIŞ, Aysun ERGİN

1. TEMEL KAVRAMLAR.....	43
1.1. Evren.....	43
1.2. Örneklem.....	44
1.3. Örnekleme.....	45
1.4. Eleman Örneklem ve Küme Örneklem.....	46
2. ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜĞÜNÜN BELİRLENMESİ.....	46
3. ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ.....	47
3.1. Olasılığa Dayalı Örneklem.....	49
3.1.1. Basit Rastgele Örneklem.....	49
3.1.2. Tabakalı Örneklem.....	50
3.1.3. Küme Örneklem.....	51
3.1.4. Sistematiik Örneklem.....	52
3.2. Olasılığa Dayalı Olmayan Örneklem.....	53
3.2.1. Tipik Durum Örneklemesi.....	53
3.2.2. Kritik Durum Örneklemesi.....	54
3.2.3. Kartopu Örneklem.....	55
3.2.4. Kota Örneklem.....	55
3.2.5. Kolayda (Kolay Ulaşılabilir) Örneklem.....	56
3.2.6. Kasti (Kararsal/Yargısal/Amaçlı) Örneklem.....	57
3.2.7. Maksimum Çeşitlilik Örneklemesi.....	57
3.2.8. Benzeşik (Homojen) Örneklem.....	58
3.2.9. Aşırı veya Aykırı Durum Örneklemesi.....	58
4. ÖRNEKLEMEDE GÜVENİRLİK VE GEÇERLİLİK.....	59
5. ÖRNEKLEME HATALARI.....	60
KAYNAKÇA.....	62

KISIM 3. ARAŞTIRMA TASARIMI

BÖLÜM 3.1. NİCEL ARAŞTIRMA TASARIMI

Prof. Dr. Erkan Turan DEMİREL

1. NİCEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNE GİRİŞ.....	65
2. NİCEL ARAŞTIRMA TÜRLERİ.....	67
2.1. Tarama Araştırmaları.....	67
2.1.1. Genel Tarama Araştırmaları.....	68
2.1.1.1. Tekil Tarama Araştırması.....	68
2.1.1.2. İlişkisel Tarama Araştırması.....	69
2.1.2. Örnek Olay Tarama Araştırmaları.....	70
2.1.3. Nedensel Karşılaştırma Araştırması.....	71
2.2. Deneysel Araştırmalar.....	72
2.2.1. Laboratuvar Deneyi.....	72
2.2.2. Alan Deneyi.....	72
2.2.3. Deneysel Araştırma Tasarımları.....	73
2.3. Meta-Analiz Araştırmaları.....	73
2.3.1. Meta-Analiz Yöntemleri.....	74
2.3.2. Meta-Analiz İşlem Basamakları.....	74

2.3.3. Meta-Analiz Yönetiminin Avantajları.....	75
---	----

3. NİCEL ARAŞTIRMALARIN BİLİME VE UYGULAMAYA KATKISI.....	75
KAYNAKÇA.....	76

BÖLÜM 3.1.1. NİCEL ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ VE VERİ TÜRLERİ

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Melek YAĞCI ÖZEN

1. BİLİMSEL ARAŞTIRMADA VERİ.....	77
1.1. İkincil Veriler.....	77
1.1.1. İkincil Veri Türleri.....	78
1.1.2. İkincil Veri Kullanımının Avantajları.....	78
1.1.3. İkincil Veri Kullanımının Dezavantajları.....	78
1.2. Birincil Veriler.....	79
1.2.1. Anket.....	79
1.2.1.1. Anket Formunun Hazırlanması.....	79
1.2.1.1.1. Problemin Tanımlanması.....	79
1.2.1.1.2. Anket Maddelerinin Hazırlanması.....	79
1.2.1.1.3. Soru Tiplerine Karar Verilmesi.....	80
1.2.1.2. Etkili Bir Anket Yöntemi Geliştirme	
Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	83
1.2.1.2.1. Anket Formunun Yapısı.....	84
1.2.1.2.2. Uzman Görüşünün Alınması ve Anket Maddelerinin Yeniden Değerlendirilmesi.....	84
1.2.1.2.3. Yönergenin Hazırlanması.....	84
1.2.1.2.4. Pilot Uygulama Yapılması.....	84
1.2.1.2.5. Anketlerin Uygulanması.....	84
1.2.1.2.6. Anketlerin Uygulanma Şekli.....	85
1.2.1.2. Anket Yönteminin Avantajları.....	86
1.2.1.3. Anket Yönteminin Dezavantajları.....	86
1.2.2. Mülakat (Görüşme).....	86
1.2.2.1. Görüşme Türleri.....	86
1.2.2.2.1. Yapılandırılmış Görüşme.....	86
1.2.2.2.2. Yapılandırılmamış Görüşme.....	87
1.2.2.2.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme.....	87
1.2.2.2.4. Sohbet Tarzı Görüşme.....	87
1.2.3. Gözlem.....	87
1.2.3.1. Gözlem Türleri.....	87
1.2.3.1.1. Yapılandırılmamış Gözlem.....	87
1.2.3.1.2. Yapılandırılmış Gözlem.....	88
KAYNAKÇA.....	88

BÖLÜM 3.1.2. NİCEL ARAŞTIRMADA VERİ

TOPLAMA ARAÇLARI VE ÖLÇÜM

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Melek YAĞCI ÖZEN

GİRİŞ	89
1. NİCEL ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	89
1.1. Anket	89
1.2. Görüşme Formu	90
1.3. Gözlem Formu	90
1.4. Psikolojik Testler	90
1.5. Ölçekler	90
2. ÖLÇME NEDİR?	90
2.1. Doğrudan Ölçme	90
2.2. Dolaylı Ölçme	91
3. ÖLÇEK DÜZEYLERİ	91
3.1. Nominal Ölçek	91
3.2. Ordinal (Sıralı) Ölçek	92
3.3. Aralı Ölçek	93
3.4. Oranlı Ölçek	94
3.5. Çoklu Ölçek Türleri	94
3.5.1. Bogardus Ölçeği	94
3.5.2. Thurstone Ölçeği	95
3.5.3. Guttman Ölçeği	97
3.5.4. Likert Ölçeği	98
3.5.5. Semantik Farklılıklar Ölçeği	99
3.5.6. Stapel Ölçeği	100
4. ÖLÇEKLERLE İLGİLİ ÖNEMLİ NOKTALAR	100
4.1. Kategori Sayısı	100
4.2. Ölçeklerde Denge	101
4.3. Tek veya Çift Sayıda Kategori	101
4.4. Zorlanmış veya Zorlanmamış Ölçek	101
4.5. Ölçeğin Fiziksel Formu	101
KAYNAKÇA	102

BÖLÜM 3.1.3. NİCEL VERİLERDE GEÇERLİLİK VE

GÜVENİLİRLİK

Doç. Dr. Erhan KILINÇ

GİRİŞ	105
1. NİCEL ARAŞTIRMALARDA GEÇERLİLİK	105
1.1. Kapsam (İçerik) Geçerliği	107
1.2. Ölçüt Geçerliği	108
1.2.1. Eşzaman Geçerliği	109
1.2.2. Yordalama (Tahmin) Geçerliği	109
1.3. Yapı Geçerliği	109
1.4. Karar Geçerliği	109
1.4.1. Sınıflama Geçerliği	110
1.4.2. Sıralama Geçerliği	110
1.5. Görünüş Geçerliği	110
1.6. Yakınsak ve Iraksak Geçerlik	110
1.7. Geçerliği Etkileyen Faktörler	110

2. NİCEL ARAŞTIRMALARDA GÜVENİLİRLİK	111
2.1. Birden Çok Uygulamaya Dayanan Yöntemler	113
2.1.1. Eşdeğer (Alternatif, Paralel) Formlar Yöntemi	113
2.1.2. Test-Tekrar Test Yöntemi	114
2.2. Tek Uygulamaya Dayanan Yöntemler	114
2.2.1. Yarıya Bölme Yöntemi	114
2.2.2. Kuder-Richardson Güvenirlilik Katsayıları	114
2.2.3. Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı	115
2.2.4. Teta Güvenirlilik Katsayısı	115
2.2.5. Omega Güvenirlilik Katsayısı	116
2.2.6. Guttman Güvenirlilik Katsayısı	116
2.2.7. Kriter- Referans Güvenirliliği-Livingston Formülü	116
2.2.8. Madde Kovaryanslarına Dayanan Yöntemler	116
3. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ARASINDA İLİŞKİ	116
SONUÇ	117
KAYNAKÇA	118

BÖLÜM 3.1.4. SPSS UYGULAMA ÖRNEKLERİYLE NİCEL VERİ ANALİZİ

Doç. Dr. Erhan KILINÇ, Öğr. Gör. Uzm. Fatih SÜNBÜL

GİRİŞ	119
1. İSTATİSTİK TEST SEÇİMİ İLKELERİ	119
1.1. Betimleyici Analiz	120
1.2. Sonuç Çıkarıcı Analiz	120
1.3. İlişkisel Analiz	120
1.4. Tahmin Edici Analiz	121
1.5. Fark Analizi	121
1.6. İstatistik Testi Seçimi	121
2. OLASILIK	122
2.1. Olasılık Kavramı	122
2.2. Örneklem Uzayı	122
3. PARAMETRİK- NONPARAMETRİK ANALİZLER	123
3.1. Parametrik Analiz Teknikleri	123
3.2. Parametrik Olmayan Analiz Teknikleri	124
4. TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER	125
4.1. Frekans	125
4.2. Yüzdelik	126
4.3. Aritmetik Ortalama	127
4.4. Standart Sapma	128
4.5. Standart Hata	129
4.6. Tanımlayıcı İstatistiklerin SPSS ile Gösterilmesi	130
5. AÇIKLAYICI FAKTÖR ANALİZİ	131
6. FARKLILIKLARI İNCELEMeye YÖNELİK ANALİZ TEKNİKLERİ	132
6.1. Student t-Testi	132
6.2. ANOVA Testi	133

7. İLİŞKİLERİ İNCELEMeye YÖNELİK ANALİZ TEKNİKLERİ	134
7.1. Korelasyon	134
7.2. Ki-Kare	135
7.3. Regresyon	136
7.4. Lojistik Regresyon	137
KAYNAKÇA	138

BÖLÜM 3.1.5. YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ, AMOS VE LISREL UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Doç. Dr. Mehmet Akif GÜNDÜZ, Öğr. Gör. Özlem AKARÇAY PERVİN

1. DOĞRULAYICI FAKTÖR ANALİZİ	139
1.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Modelinin Oluşturulması	140
1.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi: SPSS Amos Graphics Örneği	142
1.3. Doğrulayıcı Faktör Analizinde Model Uyumu İstatistikleri	144
1.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi: LISREL Örneği	147
2. YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ (YOL ANALİZİ)	149
2.1. YEM Varsayımları	149
2.2. AMOS ile Path Analizi	151
2.3. Lisrel ile Path Analizi	153
KAYNAKÇA	156

BÖLÜM 3.2. NİTEL ARAŞTIRMA TASARIMI

Doç. Dr. Özge GÖKBULUT ÖZDEMİR

1. BİLİMSEL ARAŞTIRMADA TEMEL DÖNÜŞÜMLER VE NİTEL ARAŞTIRMANIN YERİ	159
1.1. Nitel Yaklaşımın Derindeki Kökleri	159
1.2. Nitel Yaklaşımın Bilimsel Alanda Yeniden Yükselişi	160
2. NİTEL ARAŞTIRMANIN TEMEL ÖZELLİKLERİ	160
3. NİTEL ARAŞTIRMANIN BİLİMSEL DEĞERİ VE UYGULAMAYA KATKISI	162
3.1. Genelleme Yapma ve Kuram Oluşturma	162
3.2. Nitel Yöntemin Nicel Verilere Derinlik ve Anlam Kazandırması	162
3.3. Nitel Yöntemin Bilimsel Değer Yargıları ve İdeolojilere Etkisi	163
3.4. Nitel Araştırmanın Uygulamaya Katkısı	163
4. NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİN NİTELİĞİNİ ARTIRAN KOŞULLAR	163
5. NİTEL ARAŞTIRMA DESENLERİ	165
5.1. Kültür Analizi /Etnografi	166
5.2. Olgu Bilim/Fenomenoloji	166
5.3. Gömülü Teori/Kuram Oluşturma	166
5.4. Örnek Olay/Durum İncelemesi	167
5.5. Eylem Araştırması	168
KAYNAKÇA	169

BÖLÜM 3.2.1. NİTEL ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ VE VERİ TÜRLERİ

BÖLÜM 3.2.1.1. DOKÜMAN İNCELEMESİ

Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL, Dr. Öğrencisi Uzm. İrem GÜRBÜZ

1. DOKÜMAN İNCELEMESİ	171
1.1. Belgelerin İncelenmesi	172
1.2. Belge İçeriklerini Çözümleme	173
2. DOKÜMAN İNCELEMESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	177
3. DOKÜMAN TEKNİĞİNİN MANTIK VE RASYONELİ	178
4. DOKÜMAN ÇEŞİTLERİ	178
5. DOKÜMAN İNCELEMESİNİN AŞAMALARI	181
6. DOKÜMAN İNCELEMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER	185
6.1. Kütüphane/Kitaplık Taraması	186
6.2. İnternet Aracılığı ile Kaynak Tarama	190
7. DOKÜMAN İNCELEMESİNİN GÜÇLÜ YÖNLERİ	192
8. DOKÜMAN İNCELEMESİNİN ZAYIF YÖNLERİ	194
KAYNAKÇA	196

BÖLÜM 3.2.1.2. ETNOGRAFİK ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Haluk TANRIVERDİ, Uzm. Gökay KÖKSAL

1. ETNOGRAFİ KAVRAMI VE KAPSAMI	197
1.1. Etnografik Araştırma Yöntemlerine Giriş	198
1.2. Etnografik Araştırmanın Temel Özellikleri	198
1.3. Etnografik Araştırmalarda Veri Toplama Yöntemleri	199
1.3.1. Görüşme Tekniği	200
1.3.2. Gözlem Tekniği	200
1.3.3. Anket Tekniği	201
2. ETNOGRAFİK ARAŞTIRMALARDA ANALİZ SÜRECİ	201
2.1. İçerik Analizi	202
2.2. Betimsel Analiz	202
2.3. Yerleşik Kuram ve Sabit Karşılaştırma Analizi	203
2.4. Söylem Analizi	203
3. ETNOGRAFİK ARAŞTIRMALARDA ÖRNEKLEM OLUŞTURMA	203
4. ETNOGRAFİK ARAŞTIRMALARA ÖRNEKLER	203
KAYNAKÇA	205

BÖLÜM 3.2.1.3. FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA

Öğr. Gör. Uzm. Mahfure PİROL

GİRİŞ	207
1. FENOMENOLOJİNİN TANIMI VE KÖKENİ VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR	208
2. FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA TÜRLERİ	209
2.1. Hermenötik (Hermeneutik)/Yorumlayıcı Fenomenoloji	210
2.2. Transandantal Fenomenoloji	210
3. FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMANIN AŞAMALARI	211
3.1. Araştırmanın Temel Problemini Oluşturmak	212

3.2. Tecrübelerden Arınma/ Bloklama/ Paranteze Alma	213
3.3. Veri Toplama ve Analizi	213
4. SONUÇ	215
KAYNAKÇA	217

BÖLÜM 3.2.1.4. METAFOR ANALİZİ

Prof. Dr. Haluk TANRIVERDİ, Arş. Gör. Onur Cüneyt KAHRAMAN

1. METAFOR KAVRAMI VE KAPSAMI	219
1.1. Metafor Kavramı	220
1.2. Metafor Oluşumu	221
1.3. Metaforun Önemi ve İşlevleri	222
2. METAFOR TİPLERİ	224
2.1. Yapısal (Kavramsal) Metafor	224
2.2. Yönelimsel Metafor	224
2.3. Ontolojik Metafor	224
3. BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA METAFOR ANALİZİNİN KULLANIMI	225
4. METAFOR ANALİZİNİN KULLANILDIĞI ÇALIŞMA ALANLARINDAN ÖRNEKLER	227
KAYNAKÇA	229

BÖLÜM 3.2.1.5. İZ SÜRME (TRACER) YÖNTEMİ

Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

GİRİŞ	231
1. İZ SÜRME YÖNTEMİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	231
2. İZ SÜRME YÖNTEMİNİN KULLANIMI	232
3. İZ SÜRME YÖNTEMİNİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	234
4. İZ SÜRME TEKNİĞİNİN KULLANILDIĞI ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ	235
SONUÇ	236
KAYNAKÇA	237

BÖLÜM 3.2.1.6. SÖYLEM ANALİZİ

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Arzu KURŞUN

1. SÖYLEM KAVRAMI	239
2. SÖYLEM ANALİZİ	240
3. SÖYLEM ANALİZİNDE ARAŞTIRMA SÜRECİ	241
3.1. Araştırma Konusu	241
3.2. Örneklem Süreci	242
3.3. Veri Toplama	242
3.4. Veri Analizi	242
3.5. Geçerlilik	243
3.6. Araştırma Raporu	244
4. SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER	244
4.1. Eleştirel Söylem Analizi (Critical Discourse Analysis)	244
4.2. Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi	246

4.3. İçerik Analizi	246
5. SÖYLEM ANALİZİ ÖRNEKLERİ	247
KAYNAKÇA	248

BÖLÜM 3.2.1.7. HİKÂYE ANALİZİ

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Arzu KURŞUN

1. HİKÂYE ANALİZİ KAVRAMI VE KAPSAMI	251
1.1. Hikâye Analizi Kavramı	251
1.2. Hikâye Analizinin Önemi	252
1.3. Hikâye Analizi Terimleri	254
2. HİKÂYE ANALİZİNİN TÜRLERİ	254
3. HİKÂYE ANALİZİ SÜRECİ	256
3.1. Veri Toplama	256
3.2. Hikâye Analizi Görüşmeleri	257
3.3. Hikâye Analizinde Veri Analizi	259
3.4. Geçerlilik ve Güvenirlilik	261
4. ELEŞTİRİLER	262
5. HİKÂYE ANALİZİ ÖRNEĞİ	263
KAYNAKÇA	264

BÖLÜM 3.2.1.8. GÖRÜŞME TEKNİĞİ

Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ

GİRİŞ	267
1. GÖRÜŞME TEKNİĞİ KAVRAM VE KAPSAMI	269
1.1. Derinlemesine Görüşmelerin Özellikleri	269
1.2. Derinlemesine Görüşmelerin Güçlü ve Zayıf Yönleri	272
1.3. Derinlemesine Görüşmenin Türleri	274
1.3.1. Yapılandırılmış Görüşmeler	274
1.3.2. Yapılandırılmamış Görüşmeler	274
1.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler	274
1.4. Derinlemesine Görüşmelerde Etik Hassasiyet ve Görüşmecinin Becerileri	274
1.5. Örnek Bireysel Görüşme Taslağı	276
1.6. Gruplarda Derinlemesine Görüşmeler	277
1.7. Görüşme Notlarının Tutulması ve Analizi	279
SONUÇ	279
KAYNAKÇA	280

BÖLÜM 3.2.1.9. ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ

Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ, Arş. Gör. Dr. Elmas AKIN ALTINCI

GİRİŞ	283
1. ODAK GRUP GÖRÜŞMESİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	283
2. ODAK GRUP ÇALIŞMALARINDA GRUP ÜYELERİNİN BELİRLENMESİ	286
3. ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ SÜRECİ	287
4. ODAK GRUP GÖRÜŞMESİNİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	290
SONUÇ	292
KAYNAKÇA	293

BÖLÜM 3.2.1.10. DURUM (ÖRNEK OLAY) ÇALIŞMALARI

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Arzu KURŞUN

1. DURUM (ÖRNEK OLAY) KAVRAMI VE KAPSAMI	295
1.1. Durum (Örnek Olay) Çalışmalarının Tanımı.....	295
1.2. Örnek Olay Çalışmalarının Gelişim Süreci.....	296
2. ÖRNEK OLAY ÇALIŞMALARININ ÇEŞİTLERİ	297
2.1. Açıklayıcı/Tanımlayıcı Durum Çalışmaları (Illustrative Case Studies).....	297
2.2. Keşfetmeye Dayalı Durum Çalışmaları (Exploratory Case Studies).....	297
2.3. Kritik Olay Durum Çalışmaları (Critical Instance Case Studies)	297
2.4. Program Yürütme Durum Çalışmaları (Program Implementation Case Studies).....	298
2.5. Programın Etkilerine Dayalı Durum Çalışmaları (Program Effects Case Studies).....	298
2.6. Birikimli Durum Çalışmaları (Cumulative Case Studies).....	298
2.7. Karşılaştırmalı Vaka Çalışmaları.....	299
3. ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASININ KAYNAKLARI	299
3.1. Genel olarak Yaşam Belgeleri.....	299
3.2. Yaşam Öyküleri	299
3.3. Mülakatlar (Görüşmeler).....	299
3.4. Gözlemler	300
3.5. Döküman İncelemesi.....	300
4.ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASININ BASAMAKLARI.....	301
5. ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASININ BAZI ÖZELLİKLERİ	301
6. ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASINDA GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİĞİ	302
8. ÖRNEK OLAY ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BAZI ELEŞTİRİLER	303
9. DURUM ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ.....	305
KAYNAKÇA	306

BÖLÜM 3.2.1.11. GÖZLEM

Doç. Dr. Hüseyin KOÇARSLAN

Giriş	309
1. GÖZLEMLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	310
2. GÖZLEM TÜRLERİ.....	311
2.1. Katılımcı Gözlem ve Katılımsız (Doğrudan) Gözlem.....	311
2.2. Yapılandırılmış Gözlem ve Yapılandırılmamış Gözlem.....	313
2.3. Yürütülme Şekillerine Göre Gözlem	313
2.3.1. Bireysel Gözlem.....	313
2.3.2. Mekanik Gözlem	314
2.3.3. Denetim	314
2.3.4. İçerik Analizi	314
2.3.5. Fiziksel İz Analizi	315
3. GÖZLEM YÖNTEMİNİN ÜSTÜN VE ZAYIF YÖNLERİ	315

4. GÖZLEM VE ETİK (Ethical Issues in Observation)	316
SONUÇ	317
KAYNAKÇA	317

BÖLÜM 3.2.1.12. ALAN ARAŞTIRMASI

Doç. Dr. Erhan KILINÇ, Öğr. Gör. Uzm. Fatih SÜNBÜL

GİRİŞ	319
1. ALAN ARAŞTIRMASI KAVRAM VE KAPSAMI	319
1.1. Alan Araştırması	319
1.2. Alan Araştırması Yapmanın Nedenleri	321
1.3. Alan Araştırması Aşamaları	322
2. ALAN ARAŞTIRMASI ÇEŞİTLERİ	324
3. ALAN ARAŞTIRMASI YÖNTEMLERİ	325
4. ALAN ARAŞTIRMALARINDA BELGELER VE ARAŞTIRMA NOTLARI	326
5. ALAN ARAŞTIRMALARININ ÜSTÜNLÜK VE ZAYIFLIKLARI	327
6. ALAN ARAŞTIRMASI ÖRNEĞİ.....	327
SONUÇ	328
KAYNAKÇA	329

BÖLÜM 3.2.1.13. EYLEM ARAŞTIRMASI

Prof. Dr. Tahir AKGEMCİ, Dr. Öğr. Üyesi Serap KALFAOĞLU

GİRİŞ	331
1. EYLEM ARAŞTIRMASI KAVRAM VE KAPSAMI	332
2. EYLEM ARAŞTIRMASININ ÖZELLİKLERİ	333
3. EYLEM ARAŞTIRMASININ TÜRLERİ	334
4. EYLEM ARAŞTIRMASI SÜRECİ.....	335
5. EYLEM ARAŞTIRMASINDA GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK.....	339
6. EYLEM ARAŞTIRMASI ÖRNEKLERİ	340
KAYNAKÇA	343

BÖLÜM 3.2.2. NİTEL ARAŞTIRMADA GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK

Doç. Dr. Erhan KILINÇ

GİRİŞ	345
1. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK KAVRAMLARI	346
2. NİTEL ARAŞTIRMALARDA GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK.....	347
2.1. Nitel Araştırmalarda Geçerlilik.....	349
2.1.1. İç Geçerlilik	349
2.1.2. Dış Geçerlilik	350
2.2. Nitel Araştırmalarda Güvenirlilik	350
2.2.1. Dış Güvenirlilik.....	351
2.2.2. İç Güvenirlilik.....	351
2.3. Nitel Araştırmalarda Geçerliliği Ve Güvenirliliği Sağlamak Amacıyla Kullanılan Stratejiler	352
2.3.1. İnadırcılık	352
2.3.1.1. Uzun Süreli Etkileşim	353
2.3.1.2. Derinlik Odaklı Veri Toplama.....	353

2.3.1.3. Çeşitleme (Triangulation)	353
2.3.1.4. Uzman İncelemesi	353
2.3.1.5. Katılımcı Teyidi	353
2.3.2. Aktarılabilirlik (Transfer Edilebilirlik)	354
2.3.2.1. Ayrıntılı Betimleme	354
2.3.2.2. Amaçlı Örneklem	354
2.3.3. Tutarlılık	354
2.3.4. Teyit Edilebilirlik	355
SONUÇ	355
KAYNAKÇA	356

BÖLÜM 3.2.3. NİTEL VERİ ANALİZİ

Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ, Öğr. Gör. Özlem AKARÇAY PERVİN

GİRİŞ	359
1. NİTEL VERİ ANALİZİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	359
2. NİTEL VERİ ANALİZİNDE KODLAMA VE SINIFLAMA	362
3. NİTEL VERİ ANALİZİNİN AŞAMALARI	365
4. NİTEL VERİ ANALİZİ SÜRECİ	367
5. NİTEL VERİ ANALİZ SÜRECİNE İLİŞKİN ÖRNEKLER	369
SONUÇ	370
KAYNAKÇA	371

BÖLÜM 3.3. KARMA ARAŞTIRMA TASARIMI

BÖLÜM 3.3.1. KARMA ARAŞTIRMA YÖNTEMİNE GİRİŞ

Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ, Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ

GİRİŞ	373
1. KARMA YÖNTEMİN TANIMLANMASI VE AÇIKLANMASI	374
2. ARAŞTIRMACILARIN KARMA YÖNTEMİ TERCİH ETME NEDENLERİ	378
3. KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMA DESENLERİ	379
3.1. Yakınsayan Paralel Desen	380
3.2. Açıklayıcı Sıralı Desen	381
3.3. Keşfedici Sıralı Desen	381
3.4. İç İççe Desen	383
3.5. Dönüştürücü Desen	383
3.6. Çok Aşamalı Desen	383
SONUÇ	385
KAYNAKÇA	385

BÖLÜM 3.3.2. SİSTEMATİK DERLEME VE META ANALİZ

Doç. Dr. Demet Akarçay ULUTAŞ, Arş. Gör. Ayşe Nur BOZ

GİRİŞ	387
1. SİSTEMATİK DERLEME	387
2. SİSTEMATİK DERLEME SÜRECİ	388
3. SİSTEMATİK DERLEMENİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	393
4. META ANALİZİ	395
5. META ANALİZİ UYGULAMA BASAMAKLARI	395
6. META-ANALİZİNİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ	396
SONUÇ	397
KAYNAKÇA	398

KISIM 4. AKADEMİK ÇALIŞMA VE RAPORLAMA SÜRECİ

BÖLÜM 4.1. ARAŞTIRMA KONUSUNUN BELİRLENMESİ VE ÖNERİ HAZIRLAMA

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Kubilay ÖZER

GİRİŞ	401
1. ARAŞTIRMANIN PLANLANMASI VE ÖNERİ HAZIRLAMA	402
1.1. Araştırma Konusunun Belirlenmesi	402
1.2. Araştırma Probleminin Seçimi	404
1.2.1. Genel Araştırma Konularının Belirlenmesi ...	404
1.2.2. Araştırma Konusunun Özelleştirilmesi	
Daraltılması	405
1.3. Araştırma Sorularının ve Amaçlarının İfade Edilmesi	405
1.4. Araştırma Önerisinin Yazımı	406
1.4.1. Başlık	406
1.4.2. Özet	406
1.4.3. Giriş ve Amaç	407
1.4.4. Gereç ve Yöntem	407
1.4.5. Çalışma Takvimi	407
1.4.6. Bütçe	408
1.4.7. Sonuç	408
1.4.8. Kaynakça	408
KAYNAKÇA	409

KISIM 4. AKADEMİK ÇALIŞMA VE RAPORLAMA SÜRECİ

BÖLÜM 4.2. HİPOTEZ (VARSAYIM) VE HİPOTEZ KURMA

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Kubilay ÖZER

1. HİPOTEZ KAVRAMI VE KAPSAMI	411
1.1. Hipotez Kavramı	411
1.2. Hipotezin Yararları	413
1.3. Hipotezin Özellikleri	413
2. HİPOTEZ TESTLERİ	414
2.1. İfade Edilme Biçimine Göre Hipotezler	414
2.1.1. İstatistikî Hipotez (H ₀)	414
2.1.2. Araştırma Hipotezi (H ₁)	414
2.2. İnceledikleri Olguya Göre Hipotezler	415
2.2.1. Tek Değişkenli Hipotezler	415
2.2.2. Değişkenler Arasındaki İlişkileri Belirten Hipotezler	415
2.2.3. Gruplar Arası Farklılığı Belirten Hipotezler ...	415
3. HİPOTEZLERİN TEST EDİLMESİ-SONUÇLARIN ANALİZİ	415

BÖLÜM 4.3. AKADEMİK YAZIM

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Seda UYAR

1. AKADEMİK YAZIM	419
1.1. APA Kriterleri ve Diğer Kriterler	420
1.2. APA Formatı (American Psychological Association)	421
2. BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR İÇİN KULLANILAN TEMEL YAZI TURLERİ	448
2.1. Makale Yazımı	448
2.2. Tez Yazımı	451
2.3. Bildiri Yazımı	454
KAYNAKÇA	458

BÖLÜM 4.4. İMLA VE NOKTALAMA İŞARETLERİ KULLANIMI

Prof. Dr. Şebnem YÜCEL, Doç. Dr. Şerife GÜZEL

1. NOKTALAMA İŞARETLERİ KULLANIMI	461
1.1. Nokta (.)	461
1.2. Virgül (,)	462
1.3. Noktalı Virgül (;)	463
1.4. İki Nokta (:)	463
1.5. Üç Nokta İşareti (...)	464
1.6. Soru İşareti (?)	465
1.7. Ünlem İşareti (!)	466
1.8. Kısa (-), Uzun (—) ve Eğik Çizgi İşaretleri (/)	466
1.8.1. Kısa Çizgi	466
1.8.2. Uzun Çizgi	467
1.8.3. Eğik Çizgi	468
1.9. Kesme İşareti (')	468
1.10. Yay Ayrac () ve Köşeli Parantez []	469
1.10.1. Yay Ayrac ()	469
1.10.2. Köşeli Parantez []	470
1.11. Tırnak İşareti (" ")	470
2. YAZIM (İMLA) KURALLARI	471

2.1. Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	471
2.2. Sayıların Yazımı	473
2.3. Birleşik Kelimelerin Yazımı	474
2.4. Yabancı Kelimelerin Yazımı	475
2.5. Kısaltmaların Yazımı	476
2.6. Bazı Kelime ve Eklerin Yazımı	476
2.6.1. de, da ek ve bağlacı	476
2.6.1.1. "de/da" Bağlacı ve Yazımı	476
2.6.1.2. "-da, -de" Eki ve Yazımı	477
2.6.2. "ki" Ek ve Bağlacının Yazımı	477
2.6.2.1. "-ki" Bağlacı ve Yazımı	477
2.6.2.2. "-ki" Eki ve Yazımı	478
2.6.3. "mi" Soru Ekinin Yazımı	478
KAYNAKÇA	479
GENEL KAYNAKÇA	481